

ESNIEUWS110

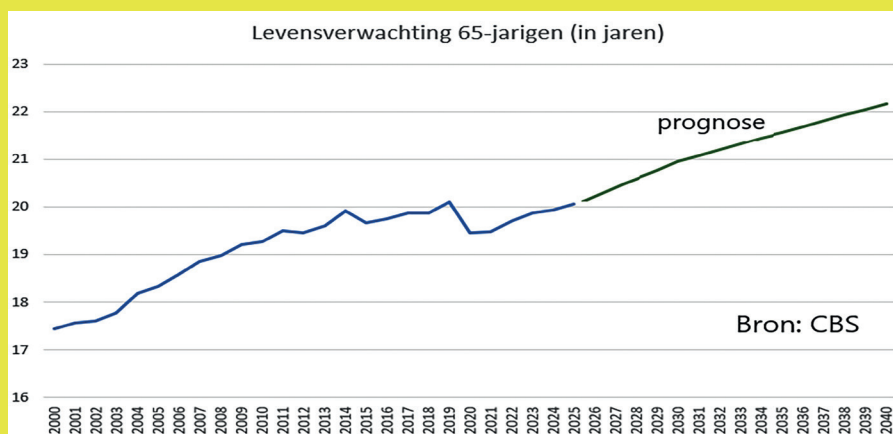
Levensverwachting neemt nauwelijks nog toe

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft weer zijn jaarlijkse prognose van de levensverwachting gepubliceerd, met name die van 65-jarigen. Afgelopen jaar is hun levensverwachting met slechts drie weken gestegen, wat voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aanleiding zal zijn de AOW-leeftijd over vijf jaar, dus in 2031, niet te verhogen. Die blijft staan op de leeftijd die vanaf 2028 geldt: 67 jaar en 3 maanden.

De AOW-leeftijd kan namelijk alleen in stappen van drie maanden worden verhoogd, en er geldt ook nog een drempelwaarde voor het doorvoeren van een stijging, van vierenhalve maand.

AOW en pensioen

De te hanteren levensverwachting is van belang voor de Sociale Verzekeringsbank in verband met de uitkering van de AOW: bij een hogere levensverwachting stijgt in principe de AOW-leeftijd, zodat er enerzijds meer premie binnenkomt en aan de andere kant minder AOW hoeft te worden uitgekeerd. Ook pensioenfondsen baseren zich op prognoses van de levensverwachting, omdat de AOW-leeftijd gelijk is aan de leeftijd waarop deelnemers in beginsel pensioengerechtigd worden. Ook voor pensioenfondsen geldt dus: een hogere levensverwachting betekent meer premie-inkomsten en minder uitkeringen. Maar pensioenfondsen hebben voor alle leeftijden de bijbehorende levensverwachting nodig, omdat die een be-

langrijke factor is voor het bepalen van de benodigde reserves - niet alleen voor gepensioneerden, maar voor alle pensioendeelnemers.

Daling levensverwachting

Na decennia van stijgende levensverwachting, van 14,3 jaar in 1950 naar 20,1 jaar in 2019 voor 65-jarigen, was er tijdens de coronapandemie een daling (naar 19,4 jaar). De verwachting was dat daarna weer een stijging zou optreden die de daling zou compenseren. Die verwachting is niet uitgekomen: in de jaren na corona steeg de levensverwachting slechts beperkt en was er slechts eenmaal reden de AOW-leeftijd te verhogen.

De oorzaak van de beperkte stijging is niet helemaal duidelijk. Het CBS suggereert dat uitgestelde gezondheidszorg tijdens de pandemie een rol speelt. Wegens overbelaste artsen en verpleegkundigen kreeg coronabestrijding toen voorrang en moesten veel mensen

met andere gezondheidsklachten wachten op onderzoek en behandeling, wat hun soms fataal werd.

Valongelukken

Een andere oorzaak zou het toenemend aantal valongelukken bij ouderen kunnen zijn. Ondanks allerlei preventieve maatregelen zoals valcursussen stijgt het aantal overledenen door een accidentele val onverminderd door. In 2024 was dat aantal meer dan 40 per 100.000 inwoners: uitgesplitst 30 mannen en 50 vrouwen per 100.000. Tien jaar geleden was dat nog iets meer dan 20 per 100.000 inwoners. Het overgrote deel van de slachtoffers betreft 80-plussers. De meerderheid betreft ook vrouwen, omdat die vaker last hebben van botontkalking.

Overigens is de levensverwachting voor vrouwen nog steeds hoger dan die voor mannen. In 2024 was het verschil op 65-jarige leeftijd 2,0 jaar.

IN DIT NUMMER

Dagje Uit Haarlem	2	Jan Visser, leven na Elsevier	5
Commentaar Jeroen	2	Afscheid Bart van Tongeren	6/7
Op bezoek bij Jan Visser	3	80 jaar woningnood	8

Dagje Uit naar Haarlem

Op 27 augustus bezochten tegen de 90 leden inclusief eventuele aanhang het jaarlijkse Dagje Uit, dat ditmaal in Haarlem plaatsvond. Bezoekers konden kiezen uit een rondvaart, een stadswandeling langs hofjes, een bezoek aan Teylers Museum of het Frans Hals Museum, of een rondleiding in de Sint Bavokerk. Het weer werkte uitstekend mee: zonnig maar niet te hoge temperaturen. Bij de afsluitende borrel werd nog lang nagepraat.

COMMENTAAR

Jeroen Hogendorp

Het interview, deze keer met Jan Visser, is langer uitgevallen dan gebruikelijk, in totaal maar liefst drie pagina's. Ik heb besloten dat het beter was de tekst van het interview zoveel mogelijk te handhaven, ten koste van de ruimte voor een verslag van het Dagje Uit in augustus. Omdat de foto's daarvan toch het belangrijkste zijn, leek mij dat niet zo'n probleem: als u dat nog niet gedaan heeft, kijk dan vooral op onze website op de pagina "Terugblik".

Onlangs maakte Pensioenfonds PGB bekend dat de indexatie voor 2026 slechts 1,7% zal bedragen. Dat zou veel meer kunnen zijn als puur naar de dekingsgraad gekeken wordt - die ligt rond de 120%. Maar net als in het huidige jaar beknipt PGB op de indexatie, om maar zoveel mogelijk reserves op te bouwen voor de datum van overgang naar het nieuwe pensioenstelsel per 1 januari 2027. Andere pensioenfondsen doen precies hetzelfde, zodat de reserves gebruikt kunnen worden om hier en daar optredende nadelen te compenseren en meer in het algemeen om als smeerolie te dienen voor een soepele overgang. Bovendien is een appeltje voor de dorst nooit weg, zeker als je rekening houdt met onzekere financiële markten: wie weet hoe die er over een jaar voorstaan.

Hoofredactie: Jeroen Hogendorp

Eindredactie: Elly Tjoa en Paul Klein

Vormgeving: Jos Wachelder

Bijdragen: Willeke van Cattenburch, Hiske Gerbrandy, Ed Vermij.

Redactieadres: Rustenburgh 15, 1111 VD Diemen, T: (06) 801 55 332 E: redactie@vgeo.nl

Website: www.vgeo.nl

Vragen of mededelingen? Als er veranderingen optreden, bijvoorbeeld door verhuizing of overlijden, kunt u dit kenbaar maken bij onze penningmeester Herman Engelen,

Vechtensteinlaan 60, 3601 CL Maarssen.

T: 0346-566350 E: penningmeester@vgeo.nl

Voor zaken betreffende bestuur en organisatie kunt u contact opnemen met Paul Klein, Thierensweg 15, 1411 EW Naarden.

T: 035-5389607, E: pagklein@planet.nl

Lidmaatschap en contributie: VGEO-leden betalen jaarlijks €14,- contributie.

Een vrijwillige verhoging van dit bedrag wordt zeer op prijs gesteld.

Contributie s.v.p. overmaken op ING-rekening NL27 INGB 0000 100 802. t.n.v. Vereniging van Gepensioneerden Elsevier-Ondernemingen. Nadere informatie: Herman Engelen, E: penningmeester@vgeo.nl

De volgende Nieuwsbrief verschijnt februari 2026.

Kopij moet uiterlijk 7 februari binnen zijn.

ES NIEUWSBRIEF

Op bezoek bij... **Jan Visser**

Na een verzoek om een interview krijgt Hiske Gerbrandy nog dezelfde dag een enthousiaste mail terug. Op een regenachtige ochtend in oktober fietst zij naar het Java-eiland in Amsterdam. Jan en zij kennen elkaar best goed en het weerzien is hartelijk. Sterker nog, Jan weet nog waar zij woont, is er wel eens op bezoek geweest (hetgeen uw interviewer is ontschoten), en wat zij na Elsevier is gaan doen. Ik heb een goed geheugen, zegt hij van zichzelf, geërfd van mijn moeder. Anekdote: op zijn werk bewaarde hij zijn ca. 15.000 mails op chronologische volgorde en kon zijn secretaresse haarfijn verwijzen naar een afzender en een datum. Ook leuk (zie foto): Jan is een echte Einstein-fan. Het beeld op zijn dakterras is ooit door Gerrit Bos gespot in een tuincentrum in Eefde en met assistentie van Fokko Covers en Joost Kircz diezelfde dag nog aangeschaft.

Wat deed je voor Elsevier; studie en werk

Ik ben geboren in Leeuwarden, dus een 'oprjochte' Fries, net als mijn (voor) ouders. Mijn broer en zus wonen in Leeuwarden; ik kom er dus regelmatig. Het is een leuke stad geworden, met veel meer studenten, dus ook veel kroegen en restaurants. In 1976 ging ik natuurkunde studeren. Dat had mijn belangstelling vanaf mijn 14de, toen was ik al 'into' Einstein. In die tijd las ik liever dan dat ik buiten speelde, en dan het liefste non-fictie boeken over de kosmos. Zo 'ontmoette' ik Einstein. Ik was er door gefascineerd dat hij puur door nadenken tot conclusies over ruimte en tijd kon komen. Ik studeerde zoals de meeste Friezen in Groningen, lekker dichtbij. Ik reisde een tijdje heen en weer, en kwam uiteindelijk terecht in een studentenflat. We woonden met 16 op een gang met 2 wc's en 2 douches. Dat schept een band. Ik ontmoet nog steeds mensen uit die tijd. Ik deed lang over mijn studie, onder meer door allerlei student-assistentenschappen. Ik gaf bijv. college theoretische natuurkunde en deed dat best goed. Uiteindelijk ben ik in 1985 afgestudeerd en ging verder met een promotieplek. Na twee jaar begon er iets te knagen. Ik vond college geven heerlijk maar het puur theoretisch onderzoek alleen op een

kamertje zwaar. Ik wilde meer onder de mensen zijn (sorry voor het cliché). Ik vond twee advertenties, een van de TU Eindhoven voor een wiskundedocent, en een van Elsevier: "Twee jonge fysici gezocht", die dan zouden worden opgeleid tot acquisiteur.

Eerste baan bij Elsevier

Mijn gesprekken met Arie de Ruiter en Peter de Châtel als onderdeel van de sollicitatie voelden zo goed dat ik gelijk de TU Eindhoven heb afgebeeld. Ik had geschreven:

"Ik ben de enige geschikte kandidaat want ik doe zowel kernfysica als hoge energie fysica en die twee groepen hebben altijd ruzie met elkaar". Dat was ook zo, de tweede groep keek neer op de eerste. Arie bijv. herkende deze tweestrijd enorm. Mijn tweede gesprek was met Joost Kircz. Niet echt een doorsnee interview, wel een enorme klik. Wat ik van al die boeken vond die hij had uitgegeven. Ik gaf zonder terughoudendheid mijn mening, hetgeen hij op prijs stelde. Joost en ik hebben het nu nog steeds over de inhoud van die boeken. De sollicitatieprocedure duurde lang. De PSED werd gevormd o.l.v. Herman Spruijt en iedereen was de gehele dag aan het vergaderen. Na een half jaar was ik aangenomen en

ben ik op 1 maart 1988 begonnen.

De sfeer bij Elsevier, of beter North-Holland Physics, was een beetje als op de universiteit: academisch met erudiete mensen. Uiteindelijk beslaat mijn loopbaan bij Physics 10 jaar, als acquisiteur, senior editor, associate publisher. Na het vertrek van Arie naar een functie bij R&D, rapporteerde ik eerst aan Joost Kircz, toen aan Henk van der Rijst (die al snel gepromoveerd werd tot editorial director op de baan van

> pag.4

Herman Frank die naar Lausanne vertrok), maar het langst aan Arie Jongejan (die overkwam van Engineering), met wie ik heel prettig heb samengewerkt vanaf 1992. De andere 'jonge fysicus' die werd aangenomen was overigens Anita de Waard, nog steeds bij Elsevier.

Verdere loopbaan bij Elsevier

Deel 1: Acquisitie.

Het was een fantastische periode; het duurde lang totdat we Elsevier niet meer de Noord-Hollandsche noemden. We vonden onszelf het beste uitgeeffonds ter wereld, met vele tijdschriften met hoge impact factor. Ik heb met zeker 7 Nobelprijswinnaars gedineerd. We reisden veel, de tijdschriften liepen als een tierelier. Electronic publishing kwam beetje bij beetje in beeld. Auteurs schreven hun artikelen in LaTeX. De zetterij werd langzamerhand overbodig. We experimenteerden met de 'letter' tijdschriften, die onder leiding stonden van Bert Scheers. Bert was niet zo elektronisch aangelegd maar wel zeer geïnteresseerd in experimenten. Zoals hoe we Physics Letters B nog sneller konden laten publiceren met behulp van compuscripts. We hadden veel bureauredacteurs die uitstekende kennis hadden van LaTeX, zoals Simon Pepping. Hij maakte macro's voor artikelen die dan niet meer getypeset hoefden te worden.

Met David Greaves en Keith Jones experimenteerden we op het Niels Bohr-instituut te Kopenhagen om elektronische files online te krijgen die auteurs dan konden downloaden. Zo maakten wij een van de eerste rudimentaire elektronische tijdschriften ter wereld, *Nuclear Physics Electronic*. Een van mijn invloedrijkste editors, Hector Rubinstein, spuide regelmatig zijn nieuwste ideeën bij Herman Spruijt, die daarvoor dan geld ter beschikking stelde. Hector barstte van de ideeën en de meeste tijdschriften aldus ontstaan bestaan nog steeds. Aan de samenwerking met de bureauredactie heb ik ook veel te danken, bijv. Ernest

van der Wolk, Rolf van de Sande, Louis Pet. Uiteraard publiceerden we ook boeken. Ik herinner me Peter Tel, chef bureauredactie boeken. Die liet een boek opnieuw drukken toen de auteur met foute initiaal op het omslag stond vermeld. Een ander belangrijk onderdeel was de CRC afdeling o.l.v. Mary Carpenter, waar met name proceedings werden geproduceerd. En Bea Rikken die met de ozalid proeven langskwam om af te tekenen.

Deel 2: Operations.

We komen nu aan bij het eind van de jaren 90. In 1996 was begonnen met de bouw van Science Direct (SD) nadat in 1994 Lexis Nexis (LN) was gekocht. LN was zeer winstgevend met een juridische database. Elsevier had het briljante idee om de infrastructuur van LN voor SD te gebruiken. Maar hoe kregen we alle artikelen in de SD-database? Het productieproces tot dan toe was zeer versplinterd en niet gestandaardiseerd. Dat probleem leidde tot het CAP (Computer Aided Production) project o.l.v. Jan Grijpma waarbij de productie werd gestandaardiseerd. Frans Visscher, de toenmalige Directeur Productie, gehaat door uitgevers en bemind door productiemensen, ging aan de slag om van ca. 70 suppliers af te komen, de bureauredactie op te splitsen in een voor- en na-traject, het proeflezen en typesetten uit te besteden naar India, etc. Kortom, er gebeurde nogal wat met de nodige hickups tot gevolg.

In die periode werden Philippe Terheggen en ik gevraagd om over te stappen naar productie. Niet iedereen begreep onze keus, blijkens opmerkingen als "van de brug van het schip naar de machinekamer?". Ik vond het juist een interessante stap. Hans Laeven suggereerde dat ik hem zou kunnen opvolgen als chef van de PDD (Production Development Department), een afdeling met experts onder leiding van Wietze van der Laan en Bart Wage die de publishing units hielpen met het ontwikkelen van nieuwe elektronische producten. Zo was ik de hele dag met uitgevers in gesprek om te helpen met

nieuwe producten, en al die processen te managen. Met Eefke Smit deden we het project Desert Storm om alle physics, mathematics en computer science content online te brengen nog voor SD af was. In 1998 vertrok Philippe naar Exeter en begon ik bij de PDD onder Rein van Charldorp en met Cora Koene als mijn secretaresse. Lee Pierce zat ook in dat management team. Op een vrije vrijdag (ik werkte er net 2 maanden) belde de secretaresse van Derk Haank: we moesten direct naar kantoor komen. Wat bleek: 30% van de artikelen werd door SD verworpen, terwijl de eerste betalende klant zich net had aangediend. Na de vergadering kreeg Wim van Halteren de taak dit probleem op te lossen. Hij kwam tot de conclusie dat een nieuwe afdeling moest worden gecreëerd: Electronic Production, waartoe ook de PDD ging behoren. Aldus geschiedde, en we gingen onder leiding van Wim zelf voortvarend aan de slag. Voorjaar 1999 kwam er een banencarrousel op gang na de overname van Cell Press. Gerrit Bos kwam van Krips in Meppel en werd baas productie, Rein van Charldorp ging naar Cell Press, Wim van Halteren naar Krips, en ik kreeg de baan van Wim, Directeur Electronic Production.

Deel 3: Electronic Publishing vanaf 1999; product ontwikkeling vanaf 2013.

Een van mijn eerste gesprekken was met Rob Schrauwen, toen applicatiemanager van het productie tracking systeem PTS. Hij toonde me zijn document "Whatever happened to...?" met suggesties aan de directie hoe het elektronische productieproces beter zou moeten, maar waarop hij al die jaren nooit antwoord had gehad. Op basis hiervan hebben we een programma opgezet (E-workflow) waarmee we het gestandaardiseerde productieproces voor tijdschriften in 4 jaar rond hebben gemaakt. Het nieuwe systeem (PTS III) ging live in 2001. En het leuke is, het bestaat nog steeds. Iedere vijf jaar vierten we dat met (oud-)collega's.

Ook oude content moest worden gedigitaliseerd. Ik noem graag de naam van Barbara van Schaik als opvolger

van Louis Pet als general manager van het Electronic Warehouse. Zij en haar team speurden de wereld af naar missing issues bijv. ook die van Harcourt om te digitaliseren. Een hele klus want Elsevier en Harcourt hadden geen standaard archieven, het meeste lag gewoon in de kantoren van individuele medewerkers. Paul Mostert bedacht voor dit project de naam “Ye Old Antique Shop”. De scanning apparatuur op de Filipijnen draaide dag en nacht om de artikelen bedrijfsklaar te maken voor SD, ca. 25 miljoen pagina’s. De operatie heeft ongeveer 2 jaar geduurd. Bij dit alles veel waardering voor Derk Haank, bij wie je geen ellenlange projectvoorstellen hoefde te schrijven. Hij vertrouwde je en je kon aan de slag.

Uiteindelijk groeide Production naar wat we nu Operations noemen, inclusief Fulfilment, Distributie, en Customer Service o.l.v. Gerrit Bos. In 2006 zette Operations een kantoor in India op, in Chennai. Het idee was om dicht bij onze suppliers te zitten en samen te innoveren. Een mooi principe dat werkte. Inmiddels is Chennai de grootste locatie van Elsevier ter wereld met rond 1300 medewerkers. Mijn afdeling leverde tools, systemen en contentstandaarden, maar al gauw waren er ook andere Operations functies in Chennai, zoals book producers en journal managers. Chennai was tevens een pool van nieuwe talenten; Elsevier’s huidige Operations Director bijvoorbeeld, Anita Chandraprakash, is in Chennai begonnen.

We schrijven 2013. Platforms zoals *Mendeley* en *Research Gate* waren in opkomst. Dat leek serieuze concurrentie, kortom, stress in de tent. De product afdeling was begonnen met het uitvoeren van een ambitieus plan: het maken van een *Platform voor Wetenschappers* met producten als SD, Scopus, SciVal, HR-tools voor universiteiten, kortom alles voor elke levensfase van student tot hoogleraar; dus naast content ook services die je tijdens je carrière nodig hebt, zoals een job site. Voor sommige services deden we acquisities, wat veel werk met zich meebracht. Als Chief

Operations Officer van de product afdeling moest ik het geheel overzien; niet gemakkelijk want er werd op veel borden tegelijk geschaakt. Ik werkte samen met de platform-directeuren, zoals Cameron Ross (Scopus), Laura Hassink (SD), Max Dumoulin, Max Khan, etc. en met het Project Office van Tina Cherrington. Maar er speelde heel veel tegelijkertijd en met de implementatie en de reacties uit de markt liep het niet lekker. De profilering als technologiebedrijf leidde volgens mij ook af van waar het werkelijk om gaat, nl. de (peer reviewed) content. Inmiddels is Elsevier gelukkig weer terug naar de basis, nl. het bouwen van services (nu veelal AI-gedreven) op de content.

Op mijn 62ste ging ik in 2019 met pensioen. Ik had mijzelf soort van weg gereorganiseerd want er was geen COO meer nodig voor de volgende fase.

Leven na Elsevier

Bij het voorgaande lijkt ik het (zeer belangrijke) sociale aspect te zijn vergeten. Zeker bij Physics organiseerden we elk jaar gedenkwaardige Sinterklaas- of Kerstborrels en later deden we dat ook bij Electronic Production, steeds weer uitstekend georganiseerd door Cora Koene. In het interview met Margreet Runge las ik over haar mooie herinneringen aan die borrels waarbij ik de rol van de Goedheiligman speelde. En er zijn natuurlijk heel veel betekenisvolle, niet-middelpuntige collega’s, die ik vergeten ben te noemen zoals Jeroen Hogendorp, Rob van Vulpen, It Verploegh-Chassé, Harry de Brouwer.

Terugkijkend is er in de periode 2000-2010 van alles gebeurd, met het nodige beginnersgeluk, om de omslag van papier naar elektronisch te maken. En niet alles wat wij aanpakten werd een succes, zoals onze worsteling met het uitrollen van peer review systemen, of het automatiseren van het ‘secondary publishing’ productieproces dat Scopus voedt. Dat was veel ingewikkelder dan we dachten en hybris ligt overal op de loer. “We” is exclusief Anne van de Rest want die had ons gewaarschuwd. Na de eerste heissessie

over het te bouwen Opsbank-systeem (december 2006) sloot hij af met de legendarische woorden “laten we alles outsourcen en teruggaan naar de bar”. Hadden we dat toen inderdaad maar gedaan. Maar gelukkig is dat uiteindelijk ook weer goed gekomen.

Ik leid een relaxed leven. Ben net op tijd voor corona gestopt, dus gelukkig niet al dat geZoom. Ik ben teruggekeerd naar mijn studie, naar de pakweg 10 onderwerpen uit de natuurkunde die ik nooit helemaal heb begrepen. Daar heb ik inmiddels een heel boekwerk over geschreven, nog niet echt publicabel. Ik heb nog veel contact met Joost Kircz en Mark Eligh. Elk jaar maken wij gedrieën een reis naar iets natuurkundigs, zoals naar Einsteins zomerhuis in Berlijn, Boltzmanns graftombe in Wenen, en het geboortehuis van Maxwell in Edinburgh. Dit jaar waren we op Helgoland om de 100ste verjaardag van de kwantummechanica te vieren - nogal een ‘nerdy’ gebeuren dus. En ik maak jaarlijks kunstreisjes met Gerrit Bos en Adriaan Roosen (de opvolger van Gerrit als Operations Directeur), zoals naar Rome of Londen. Mensen vinden dat bijzonder, op stap gaan met je twee vroegere bazen, maar iets in de Elsevier-cultuur maakt dat gewoon.

Wat doe ik verder nog: ik geef uitleg over kwantummechanica aan vrienden, ik ben touring car chauffeur voor 2 dagen per week; dan rijd ik kinderen naar het zwembad en toeristen naar de Zaanse Schans e.d. Mente Nauta zie ik regelmatig op de fitness club. Rob komt zo nu en dan langs en houdt me op de hoogte van wat er bij Elsevier gebeurt. Cora zie ik regelmatig en Warry Spykstra helpt mij op afstand elke keer als ik vastloop met mijn pc.

Willeke Casteren van Cattenburch stelt herinneringen aan haar vele jaren in dienst van Elsevier op schrift. Dit is de **negentiende** aflevering.

Afscheid van Bart van Tongeren, 4/11/77

Aankomst en ontvangst bij de 'Sonesta Koepelkerk'.

In vogelvlucht, wie was Bart van Tongeren? Hij werd in 1920 in Amsterdam geboren en ondanks de Duitse bezetting lukte het hem toch om zijn studie over "Het Leven en de Cultuur in Nederlands Indië" in 1942 met een doctoraal examen af te ronden. Hij was gegrepen door de cultuur, mystiek en de mogelijkheden van deze verre Nederlandse kolonie en hij droomde van een functie als ambtenaar bij het Nederlandse Gouvernement in Batavia, na afloop van de Duitse invasie in West- en Zuid-Europa. De situatie in Amsterdam werd steeds gevaarlijker en de burgers werden geconfronteerd met gruwelijke misdaden, Jodenvervolgging, deportaties en razzia's, dus onderduiken werd een noodzaak, ook voor Bart, vooral toen hij in juli 1943 werd gearresteerd en na een goed verhaal na drie maanden toch weer werd vrijgelaten. Daarna werkte hij 'ondergronds' voor de illegale krant Het Parool. In augustus 1945 kreeg hij een aanstelling bij het Nederlandse Gouvernement in Batavia. Hij moest via Engeland reizen waar in Newcastle een gloednieuwe boot hem naar Tandjung Priok zou brengen. Maar eenmaal in Engeland ging hij

eerst in Londen op Trafalgar Square de Japanse capitulatie vieren ... en daar ontmoette hij Pamala Woodland, die later zijn vrouw zou worden. Toeval? Ik denk van niet! Pamala reist hem na en ze trouwen in Nederlands Indië. Maar daar heerst chaos na de bezetting van Japan en er is nauwelijks werk. In 1947 weet Bart een maandelijkse publicatie uit te brengen, een soort 'Readers Digest', onder de naam 'Tjerman Doenia' (Mirror of the world) en dat loopt gelukkig goed tot 1950. Tegen die tijd is de Republiek Indonesia een feit geworden en heeft de soevereiniteitsoverdracht plaatsgevonden. Dan is het wel duidelijk voor Nederlandse bedrijven dat er voor hen geen toekomst meer is. Berooid keren Bart en Pamala terug naar Nederland. Maar als Bart door de Kalverstraat loopt ontmoet hij een vriend uit het verzet. Na het uitwisselen van hun wel en wee krijgt Bart meteen een baan aangeboden: zijn vriend had net zijn baan als directeur bij Excerpta Medica opgezegd! Instap klaar! Over toeval gesproken...

Begin zeventiger jaren had de fusie tussen Elsevier Science (ES) en de Noordhollandische Uitgeversmaatschappij (Nohum) plaats. Een heel terechte fusie omdat niet alleen het fonds van

Nohum mooi aansloot bij dat van ES maar de gehele bedrijfsvoering kwam overeen. De oprichter van Nohum, de heer Frank, die schuin tegenover de familie Bergmans woonde aan de Van Merlenlaan in Heemstede, was al jarenlang bevriend met onze directeur Piet Bergmans. Al jarenlang bestond er een 'Gentlemen's Agreement' om elkaars specifieke fondsen te respecteren; dat was nu niet meer nodig! Na de fusie trok de heer Frank zich terug en kwam de leiding bij Bart van Tongeren te liggen.

Otto ter Haar hield zich persoonlijk bezig om diens afscheid niet alleen groots aan te pakken maar het ook een heel persoonlijk karakter mee te geven. Er werd besloten een afscheidsfeest aan te bieden dat voornamelijk werd verzorgd door het personeel van de

De heer en mevrouw van Tongeren.

Onze conciërge de heer Cohen als de 'Non Solus Monnik' en Willeke als de 'Maagd van Amsterdam'.

Sales afdeling, die allen met hun partner waren uitgenodigd. Het programma bestond uit korte voordrachten afgewisseld met muzikale optredens. Otto produceerde zelfgeschreven teksten en zocht daarbij geschikte personen. Mijn rol was om de 'Maagd van Amsterdam' gestalte te geven samen met de 'Non Solus Monnik', die werd uitgebeeld door onze conciërge, de heer Cohen. Je hoefde niets uit het hoofd te leren. De repetitie hield in dat je op een afgesproken tijd je

moest vervoegen in de studio van Han Kruijswijk in Amstelveen waar je dan je tekst moest inspreken. Als dat na een paar keer proberen naar wens was, dan werd die versie opgenomen. Het werd een soort 'ingeblikte' voorstelling en men moest op de avond zelf playbacken tijdens het afspelen van het eigen opgenomen geluid.

Op de dag van de opname van het geluid ging het helemaal niet goed toen ik aan de beurt was: Otto vond dat ik veel te vlug sprak en ook niet met de juiste intonatie. Daarom ging hij voor me staan en met grote gebaren maande hij mij als een persoonlijke dirigent tot langzaam spreken, zodat het zou klinken in de geest van Vondels "Gijsbrecht van Amstel"! Op de dag van het feest hadden we 's middags Generale Repetitie. Toen de heer Cohen en ik aan de beurt waren deed ik het niet echt goed. We hadden immers de tekst niet uit ons hoofd hoeven leren. Daarom werd er besloten dat ik dan maar met de tekst in m'n hand zou optreden. Dat heb ik gedaan, met trillende linker hand met tekst. In de rechter hand had ik al een gouden staf. Ik had een blonde pruik op met een lange vlecht en een gouden kroon, die steeds meer afzakte. Ik heb later gehoord dat door mijn 'trillende' optreden niemand door had dat we aan het playbacken waren!! Dus waren de ze- nuwen toch nog ergens goed voor!

Optreden van Liesbeth List op speciaal verzoek van Bart van Tongeren.

Het werd een enige avond in de Sonesta Koepelkerk aan het Singel. De familie van Tongeren kwam per boot aan en werd opgewacht door het comité van ontvangst, opgesteld in een dubbele rij en voorzien van brandende lampions (zie foto). Als conferencier hadden we Ria Bremer ingehuurd. Op speciaal verzoek van Bart trad ook Liesbeth List een paar keer op. Ze deed het geweldig met veel aandacht voor Bart en zijn Pamala! Er was zowel een koud als een warm buffet en de dienbladen met drankjes hadden ook veel aftrek. We hebben tot in de late uurtjes gedanst.

Als kers op de taart kregen de medewerkers aan het programma een uitnodiging om bij de familie van Tongeren thuis aan de Keizersgracht een avondje te komen napraten. Een mooiere afsluiting van dit evenement is niet denkbaar.

Han Kruijswijk (Sales afd.) in zijn studio om deze 'play-back' show op te nemen.

Wordt vervolgd.

Reacties: fam.casteren@home.nl

ED VERMIJ

begon in 1963 als corrector bij Uitgeversmaatschappij Elsevier. Bij Bonaventura/Annoventura was hij vele jaren (hoofd)redacteur van het Almanakken-fonds met als belangrijkste titel Elseviers Belasting-Almanak.

80 jaar woningnood

Wie nu een huis zoekt heeft het niet gemakkelijk. Jongeren kunnen geen koopwoning betalen, voor huren in de sociale sector gelden wachttijden van jaren en zelfs middeninkomens vallen vaak tussen wal en schip. Maar dit is geen nieuw verschijnsel. Al sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog is er een structureel tekort aan betaalbare woningen.

Na 1945 lag een groot deel van Nederland in puin. Tienduizenden woningen waren verwoest en de bevolking groeide snel. De overheid vond dat Nederland 'vol' was en moedigde actief emigratie aan. Ruim 550.000 Nederlanders vertrokken met steun van de overheid naar landen als Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten.

In de tweede helft van de jaren '50 trok de economie aan en ontstond er juist een tekort aan arbeidskrachten. Daarom werden gastarbeiders aangetrokken uit landen als Italië, Spanje, Turkije en Marokko. Waar emigratie door de overheid eerder als oplossing werd gepresenteerd voor het 'volle' Nederland, maakten deze arbeidsmigranten en hun gezinnen de ruimte die was ontstaan door het vertrek van de honderdduizenden Nederlanders in rap tempo weer ongedaan. De bevolking bleef groeien, maar de woningbouw kon het tempo niet bijhouden en nu nog steeds niet.

Ter illustratie van de situatie op de woningmarkt ruim 60 jaar geleden hierbij mijn eigen eerste ervaring. Mijn vrouw en ik trouwden in september 1961 in Zaandam. Omdat ik een week later in militaire dienst ging was het inwonen bij mijn schoonouders nog even niet zo'n probleem. Een jaar later konden wij

een huis kopen voor f 6.000 plus kosten. Voor een hypotheek van f 4.500 waren maar liefst 3 borgen nodig. Maar ook al kocht je destijds een huis, je moest wel een woonvergunning aanvragen en dat deed ik dus op 13 augustus 1962. Per brief van 24 augustus antwoordde de gemeente: "dat ons de bewoning van het huis vooralsnog toch niet in het vooruitzicht kon worden gesteld".

Op 23 oktober vroeg ik wederom om toestemming. Per brief van 13 november antwoordde de gemeente: 'U behoort, mede gelet op uw leeftijd en die van uw verloofde, tot de groep woningzoekenden aan wie wij nog geen woonruimte kunnen toewijzen'. Ja en dat was een blunder van de gemeente, want wij waren toen al 14 maanden getrouwd. Ik schreef op 18 november een zeer uitvoerige brief aan de burgemeester met kopieën van de gevoerde correspondentie en deed die bij hem thuis in de brievenbus. 'Al' op 17 december antwoordde de gemeente: 'In antwoord op uw brief, gericht aan de Burgemeester, delen wij u mede dat wij alsnog hebben besloten tot de voorziening in uw huisvesting bij te dragen'.

In augustus 1965 wilden wij een nieuw te bouwen huis kopen. De koopsom van het perceel bouwgrond, groot ongeveer 140 m², bedroeg f 3.600 en de aanneemsom voor het huis f 31.400. Bij het tekenen van het voorlopig koopcontract moest direct een aanbetaling worden gedaan van f 3.000 plus f 437,50 makelaarsprovisie. Om dit te kunnen betalen kon ik via de heer F. Bredius, Chef Algemene Zaken Elsevier, een lening krijgen van f 2.250 tegen een rente van 4%. De lening zou met 8 maanden zijn afgelost door een maandelijkse inhouding van

ZATERDAG 26 APRIL 1952

LEIDSCH DAGBLAD

Koningin Juliana:

„Emigratie voor ons land
beslist noodzakelijk”

f 200 op het salaris en f 650 op 2 gratificaties. Mijn jaarsalaris plus gratificaties bedroeg op dat moment f 8.125.

De via Elsevier gesloten hypotheek bij Pensioen-Risico, onderdeel van 'Centraal Beheer', kon nog niet worden aangesproken om de overdracht van de grond te betalen. Daarom verzocht ik Elsevier opnieuw om een lening, ditmaal van f 4.800, die door inhouding op salaris, vakantiegeld en tantième en voorts uit overwerk en kinderbijslag in augustus 1967 zou zijn terugbetaald.

Ik heb het altijd zeer gewaardeerd dat Elsevier bereid was in 1965 te helpen bij de financiering van ons huis. Zonder meer een kwestie van goed personeelsbeleid. Was het toen het tweede huis dat wij kochten, nu wonen wij al ruim 17 jaar met veel plezier in ons zesde huis in Duitsland. Wij hebben dus ongesubsidieerd ruimte gemaakt in Nederland.

De situatie op de woningmarkt nu is op sommige punten zelfs nijpender dan vlak na de oorlog. Jongeren wonen gedwongen steeds langer thuis, tijdelijke arbeidscontracten maken hypotheekverstrekking moeilijk en nieuwbouw stokt door trage vergunningverlening, bezwaarprocedures, stikstofregels en grondprijzen.

Reacties: ed.vermij@icloud.com